

F 71

1433-5



Leto VI.

Ljubljana, dne 14. prosinca 1911.

E. 501 0782

OBČINSKA UPRAVA

GLASILO „KMETSKE ŽUPANSKE ZVEZE“.

Izhaja dvakrat na mesec, ter stane celoletno 6 kron, polletno pa 3 krone

Dopise je pošiljati uredništvu »Občinska Uprava« v Ljubljani. — Rokopisi se ne vračajo.

Odgovorni urednik:

Dr. Vladislav Pegan.

Naročnino in oglase sprejema upravništvo »Občinske Uprave« v Ljubljani

Cena oglasa je za dvostopno petitno vrsto 20 vinarjev, večkratno inseriranje po dogovoru.

Vabilo na naročbo.

Ko začnemo z današnjo številko nov letnik »Občinske Uprave«, smatramo kot svojo prijetno dolžnost, zahvaljevati se vsem cenjenim naročnikom, ki so nam ostali zvesti naročniki in plačniki v pretekli dobi. Prosimo pa in vabimo jih, naj nam ostanejo zvesti še v bodoče.

Pa ne samo to! Vsak naš naročnik, ki se je tekom let gotovo prepričal, kako zelo potreben in koristen list je »Občinska Uprava«, naj list razširja in priporoča med svojimi znanci. Kako se bo list okrepil in razvil, če nam pridobi vsak še enega naročnika! Vsak župan naj smatra kot svojo dolžnost, da priporoča »Občinsko Upravo« v naročanje tudi drugim občinskim odbornikom, ker ne samo župani, ampak vsi občinski zastopniki morajo poznati dolžnosti, katere jim nalaga njihova služba. Saj ni zahtevati, da bi moral imeti vsak občinski odbornik svoj izvod »Občinske Uprave«. Naj jih naroči list po več, 3 do 6 skupaj. Prav nič se jim ne bo poznalo v žepu, pač pa bodo imeli veliko korist od poduka v listu. Mi bomo veseli, prvič ker je naša glavna želja večja izobrazba ljudstva glede uprave v prvi vrsti avtonomne, drugič pa — kar mora tudi biti —, da se nam pomore v finančnem oziru.

Naš namen, naša želja je, da bi vsak samopravni občan poznal vse dolžnosti in vse pravice, ki jih ima v javnem življenju. Kteri list mu nudi v tem pogledu toliko, kot »Občinska Uprava«? — Smelo trdimo, da nobeden!

Opozarjamo le na one stotine, že v tisoče prehajajoče, odgovorov na razna vprašanja, na katera smo v dotični rubriki že odgovorili v letih obstoja našega lista. — Gledali smo, da smo zadovoljili vsakega, kolikor je bilo v naši moči. — So pa stvari, na ktere ni mogoče odgovarjati v listu iz raznih vzrokov. Če kdo ne dobi zaželenega pojasnila, naj oprostí: vse ima svoj vzrok!

Naša glavna naloga je, dvigniti naše občine na kolikor mogoče visoko stopinjo popolnosti. To bo pa mogoče le, ako pri tem sodeluje ljudstvo sploh, sodelujejo in se zavedajo svojih pravic vsi občani, ki bodo zlasti sedaj vsled novega volilnega reda poklicani sodelovati pri občinski upravi, pri občinskem gospodarstvu.

Svoje pravice bodo mogli vporabljalati le, če se jih bodo zavedali, to pa dosežejo, ako bodo naročili posamič ali skupno »Občinsko Upravo« in jo marljivo čitali.

Predvsem vsa županstva, občinski zastopniki, dalje cestni odbori, zdravstveni zastopi, zlasti pa čitalnice in vsa izobraževalna društva: vsi bodite naročniki »Občinske Uprave«!

In če kdo potrebuje kak nasvet, kako pojasnilo le na dve leti enkrat, a dobi takrat brezplačen odgovor: menimo, da je v tem za malenkostno naročnino letnih 6 kron obilo odškodovan.

List ostane kakor je bil, a glede vsebine se bo še izpolnil tako, da bo vsak naročnik gotovo zadovoljen. Na delo torej!

Uredništvo in upravništvo.

Prvi poučni tečaj za župane in druge občinske funkcionarje v Ljubljani.

Izborno se je obnesel prvi poučni tečaj, ki se je izvršil dne 27. decembra 1910 v dvorani S. K. S. Z. v hotelu »Union« v Ljubljani. — Županstva ljubljanske okolice so bila častno zastopana, nektera pa več — n. pr. Tomišelj s 5 zastopniki. — Udeležene so bile sledeče občine: Brezovica, Črnuče, Ježica, Moste, Vič, Št. Jurij, Medvode, Št. Vid, Tomišelj, Želimiče, Pijava gorica, Spodnja Šiška, Zgornja Šiška, Podgorica, Šmartno, D. M. v Polji, Dobrunje, Lipljene, Račna, Slivnica, Črni vrh, Št. Jošt, Horjul, Borovnica, Polhov Gradec, Preserje, Rudnik in Vrhnika, torej z malimi ne častnimi izjemami skoro vse občine ljubljanske okolice z nad 100 udeleženci. — Udeležili so se tečaja tudi zastopniki občin Javorje in Mošnje na Gorenjskem.

Oglasilo se je več vpraševalcev na shodu, katerim so se dala razna pojasnila, kakor bomo navedli v sledečem poročilu. Pa tudi pismeno se je stavilo na deželni odbor več vprašanj, na katera se ni odgovarjalo na shodu, ker spadajo v okvir našega lista in dobe vpraševalci odgovore v današnji številki deloma v prihodnji, deloma so se dala tudi pojasnila na shodu.

Želji nekega županstva (B.), naj bi se pričelo s praktičnim poukom, kako voditi knjige, zapisnike itd. za sedaj pač ni bilo mogoče ugoditi, ker ni bilo mogoče razpolagati s časom. Gotovo pa se bode oziralo v bodoče tudi na to željo.

Naj sledi poročilo o poučnem tečaju, kakor se je vršil!

Otvoril ga je deželni odbornik dr. Vladislav Pegan s pozdravnim nagovorom, rekoč da pozdravlja zbor najsrčneje v imenu deželnega odbora in se zahvaljuje za odziv. Namen shodu je že označen v okrožnici deželnega odbora.

V državi imamo dve vrsti oblastev: avtonomne in državne. V prvi vrsti imenujem avtonomne, ker so voljene od ljudstva. Želja deželnega odbora je, da se občine, ki zastopajo prvo stopnjo avtonomnih oblastev, zavedajo velikih pravic, da čuvajo te pravice. Bolj ga, ko vidi, da se županstva ne zavedajo svoje avtonomije, ne zavedajo, kdo je oblastvo nad njimi. Po navadi čutijo, da so podrejena le okrajnemu glavarstvu in vladi. Boje se le okrajnega glavarja kot prvega gospoda. Veliko agend da županstvom okrajno glavarstvo; deželni odbor jim da najmanj opraviti. Govornika vedno zbode, če dobi v roke proračun od okrajnega glavarstva, kamor ga je poslal župan, ker se ne zaveda, komu je podrejen v zadevi občinskega gospodarstva. V ta namen, da se pouče župani in občinski zastopniki o njihovih opravilih, se bodo vršili poučni tečaji periodično. Danes ne bomo mogli poseči v podrob-

nosti. V prvi vrsti je treba spraviti poslovanje v tek. Govor bo danes le o formi, načinu poslovanja. O socijalnih nalogah občin bo govor pri drugih shodih, ki se bodo vršili po celi deželi po razdelitvi okrajnih glavarstev. — Govornik prosi, da udeleženci z zanimanjem slede predavanjem in naj potem popolnoma prosto izražajo svoje želje in težnje, naj stavijo morebitna vprašanja, ko pride do popolnoma prostega razgovora. Govor 2—3 ur ne bi zadoščal, ker govornik ne ve, kje komu kaj manjka. Zato se bo vršilo vse v obliki prostega razgovora: nikdo naj se ne ženira, nikdo ne sramuje staviti kako vprašanje.

Najpopred par opazk, da se odstranijo napake pri občinskem gospodarstvu. Občina je kakor gospodinja, ki ima lastno gospodarstvo, katero vodi župan in katero mora voditi pravilno kot dober gospodar tako, da občina nima škode. Največja napaka je, da se ne vodijo pravilno računi. Ni sitnost, če se zahteva, da se vodijo blagajniški dnevnik, ker so ti tudi glavni dokaz, ki se rabi pri oblastvih.

Iz odvetniške prakse lahko navede slučaj, kako je dnevnik pri sodišču dokaz glede računov. Zgodilo se je, da je morala občina nekemu stavniku dvakrat plačati en račun le zato, ker župan izdatka ni vpisal. Blagajniški dnevnik nima nikake vrednosti, če se ne vodi v redu. Voditi se pa mora v redu tudi za to, ker bo dal deželni odbor izvrševati revizije. Nič ne bode pomagalo v tem slučaju županu izgovarjati se; škodo bo imel le sam, ker bo moral sam plačati, če je kaj zagrešil. Kajti, kar bo manjkalo, se bo lahko kontroliralo ker ima deželni odbor natančno kontrolo dohodkov, izkaze o izplačanih dokladah, globah itd.

Velika napaka je tudi, da ima župan denar skupaj: svoj in občinski. Ne more očitati, da je župan denar vedoma mešal, tudi ne, da se je kaj občinskega denarja njega prijel. Ampak v izgled navaja neko neimenovano občino na Gorenjskem, kjer je župana bitko bolelo, ker ga je mnogo stal tak način shranjevanja občinskega denarja.

Bolje mora imeti župan shranjen občinski denar kot svoj. Zato je deželni odbor odredil, da mora imeti vsako županstvo posebno blagajno. Zaradi stroškov se je doslej zadovoljeval z malimi ročnimi blagajnami.

Odslej pa bo zahteval večje blagajne, ker se je obrnila »Kmetška žup. zveza« s tozadevno prošnjo na deželni odbor, da uredi nakup blagajn. To pa zato, da se bodo v njih hranile tudi knjige in priloge, ki so celo veliko važnejše kot denar. Zato pa pravi govornik: ne štedite v tem oziru! Tistih par kron enkrat za vselej se bo lahko pogrešilo. Tovarna in zaloga železnih blagajn M. Adlersflügel (na Dunaju, I., Franz-Josephs-Kai 27) bo dala blagajne po izrednih cenah. Prosi torej: nabavite si blagajne, kjer boste imeli shranjen denar, knjige in priloge.

Občine trpe veliko z oskrbovanjem revežev. Z ozirom na to je posebne važnosti novela k domovinskemu zakonu.

Nobeno županstvo pa ne skrbi zadosti, da se iznebi ljudi, ki ne spadajo več v občino in ki so si z 10-letnim bivanjem zunaj občine že priposestvovali domovinsko pravico drugod. Vse premalo se brigajo občine za te ljudi. Koliko jih n. pr. biva v Trstu! Velika napaka pri tem je, da skoro nobena občina nima matice. Če bi hotel vprašati, kdo jo ima — ne ve, koliko rok bi se dvignilo. Nabavite si torej matice, posebno pa polagajte važnost na to, da se matice vsako leto revidirajo, da se tako iznebite onih ljudi, ki bivajo 10 let zunaj občine.

Tudi bolniška oskrba nalaga občinam mnogo bremen.

Treba je, da se županstva zavedajo svoje oblasti in moči nasproti onim, za ktere opravljajo službo. Hlapci za c. kr. urade so župani. Nimajo župani zadosti trdnega tilnika. To se vidi na primer pri kolkovnih revizijah. Povsod pokažejo vse, kar kolkovni revizor zahteva. Ne pokažite revizorju kolkov nobenega občinskega računa, ne knjig. Tega niste dolžni storiti! Recite na kratko: »ne pokažem!« V nasprotnem slučaju bi delali strankam le sitnosti in škodo.

Premalo tilnika imajo župani za varstvo avtonomije. Niti lasu pravic odstopiti c. kr. oblastvom. Damo cesarju, kar je cesarjevega, zahtevamo pa, kar je našega.

Med izključne pravice županove spada tudi dovoljevanje plesnih in godbenih licenc. In vendar je morda še 80% takih županov, ki tega ne vedo. Govornik prosi, naj delajo na to, da se ples omeji in s tem tudi popivanje in pretepi. Zasedoval je pri sodišču kazenske slučaje in kaj je dognal? Da so bile od 26. decembra pa do aprila na teden po tri težke poškodbe, ki so imele izvor v plesu. V tem slučaju se je povprek naštel 60—70 slučajev kazenskega postopanja, posledica plesov.

Župani naj dovoljujejo kolikor mogoče malo plesnih licenc, pa zamera gori ali doli!

Instance pri podeljevanju godbenih in plesnih licenc so sledeče: V prvi instanci je kompetenten odločevati župan sam po lastnem, popolnoma prostem prevdarku, in sme prošnjo za godbo in ples odkloniti brez vsakega vtemeljevanja. Če torej župan odkloni tako prošnjo, potem gre pritožba na občinski odbor. Ker se pa v takem slučaju navadno rešitev zakasni, prosilec ne dobi licence. Zadnja instanca za pritožbo — če občinski odbor ne dovoli plesne licence — je deželni odbor. (Okrajno glavarstvo nima absolutno nobene pravice razsojati o plesnih licencah. To naj si županstva enkrat za vselej dobro zapomnijo! — Ur.)

Govornik prosi tudi tiste, ki ne pridejo v položaj razsojati o tem, občinske odbornike, du-

hovnike itd., naj delajo na to, da se ne bodo izdajale licence zlasti tam, kjer se je bati pretepov. Vedeti je treba, če se izda licenca, da ima vsak pravico, se proti temu pritožiti, in dokler ni o pritožbi pravomočno razsojeno, se ples ne sme vršiti. (Pritožbe so: proti dovoljenju na občinski odbor in proti tega sklepu na dež. odbor. — Ur.)

Govornik opozarja na en slučaj, ki se je pripetil v Vipavi, ki je bila zelo udarjena le radi plesa. Tam — v Logu je bil vsako leto na Šmarni dan velik shod. Pred leti je županstvo izdalo licenco za ples, a škof je odredil, da se cerkveno opravilo vsled tega ne vrši. Torej zaradi enega plesa, od katerega ljudstvo nima dobička, je bila Vipava ob svoj shod. Če je dan namenjen bogoslužju, naj se ta dan izvršuje le to, in če se že mora plesati — pleše naj se drugikrat.

Sicer pa — pritožite se in deželni odbor bo gotovo rekel: ne! Kaj pa če se vrši ples brez licence? V tem slučaju naj županstva izvršujejo svojo dolžnost s tem, da uvedejo kazensko postopanje. Le premalo se zavedajo županstva te svoje pravice, kdaj ima izvršiti kazensko postopanje občinski kazenski senat. Ta ima pravico kaznovati take prestopke. Opozarjamo pa še županstva, da se in contumaciam ne sme nikogar obsoditi. Zaslisiati se mora vsakogar na vsak način.

Če noče priti k zaslišanju, obrne naj se župan na okrajno glavarstvo za asistenco, da se ga pritira s silo, in nastopi naj se z redovnimi globami. Glavarstvo mora dati na razpolago oboroženo silo in kazenski senat ima pravico to zahtevati.

Glede kaznovanja prekoračenja plesnih licenc občinski red nima zadostno ostrih določb. Pač pa obstoji dekret dvorne pisarne z dne 12. maja 1827, ki daje občinskemu kazenskemu senatu pravico kaznovati prireditelja z globo 10—100 fl (20 do 200 K), celo plesalce od 4 do 20 K; za godce pa ni določena denarna kazen, ampak zapor.

Te pravice naj se poslužujejo županstva. Nič ne bode škodovalo občinskim blagajnam, če bodo plesalci prispevali vanje. Zato pa uvedite povsod, kjer še niso uvedene, občinske takse. Za licenco se mora prositi in prošnje morajo biti kolkovane (skupno 4 K za prošnjo in dovoljenje). Kolikor več bo dobila država za kolke, toliko manj bo davka drugod.

Takse pa naj bodo kolikor mogoče visoke! Deželni odbor je že sklenil novo zakonsko predlogo za takse, ki bodo zvišane, ker so dosedaj nekatere tako nizke, da se jih skoraj ne izplača pobirati.

Napačno pri pobiranju taks — je, da mislijo župani, da spadajo nekatere takse njim, kar pa ni res, ampak so izključno vse občinski dohodek.

Še ena stvar je važna, radi ktere ima ljudstvo prepogostokrat škodo: to so pritožbe. Opozarjati mora na način vlaganja pritožb, ker ljud-

stvo ima škodo, če se ne vlagajo pravilno in pravočasno. Pritožujejo se pogosto na okrajno glavarstvo, nekteri naravnost na deželni odbor. To je napačno, pritožbe vlagati naravnost. Vlagati se morajo pri oni instanci, ki je izdala razsodbo. O tem naj se poučuje ljudstvo pri vsaki priliki. Vabijo se tudi župni uradi, naj bi o primerni priliki pojasnili ljudem raz prižníc postopanje pri vlaganju pritožb. Dostikrat mora deželni odbor zavrniti pritožbo, ker se ni bila pravilno vložila. Zato je sklenil deželni odbor, da se mora najnujnejše postopati, da bo mogoča pravočasna rešitev pritožbe. Ljudje čakajo navadno do zadnjega dne. Seveda bi bilo treba glede določitve prizivnih terminov popraviti postavbo; deželno tajništvo ima nalog, da izdela zakonski načrt o pravnih sredstvih. Vsaka odredba županstva bo morala imeti pravni pouk. Če se izda kaka razsodba brez takega pravnega pouka, ta odredba ne postane pravomočna in je pritožba vsled tega mogoča tudi čez leta. Pri sodiščih se vlagajo pritožbe v prvi instanci.

Po teh uvodnih izvajanjih je pozval dež. odbornik dr. Pegan navzoče, naj stavijo vprašanja za pojasnila, nasvete itd. Toda o tem nadaljujemo v prihodnji številki.

(Dalje prihodnjič.)

O kolkovnih revizijah.

So li županstva po zakonu dolžna predlagati finančnim organom vse svoje spise v kolkovno preiskavo?

C. kr. finančne oblasti so zahtevale na podlagi § 97. pristojbinskega zakona od 9. febr. 1850 drž. zak. št. 50 trdeč, da morajo vse javne oblasti in uradi predložiti finančnemu organu vse svoje spise v pregled, predložitve vseh spisov v kolkovno preiskavo tudi od županstev.

Občina Dolina pri Trstu se je proti tej zahtevi uprla in vložila utok na c. kr. finančno ravnateljstvo v Trstu, ki pa je utok zavrnilo; ravnotako je bilo županstvo zavrnjeno od c. kr. finančnega ministrstva, zato je vložilo pritožbo na c. kr. upravno sodišče, navajajoč sledeče razloge:

»Res je sicer, da nalaga § 97. pristojbinskega zakona javnim oblastnim in uradom, da dovolijo kolkovno preiskavo. Tej preiskavi se tudi podpisano županstvo ni upiralo, kar se tiče prenešenega delokroga. Branilo se je le predložiti spise, ki se tičejo lastnega upravljanja občinskega premoženja, ker se mora v tem oziru smatrati občino za privatno osebo.

V tretjem poglavju zakona z dne 9. febr. 1850 drž. zak. št. 50 se nahaja pod napisom »Anzeige der Übertretungen« pod črko f) v § 97 določilo, da smejo finančne oblasti od časa do časa

pri javnih uradih in oblastnijah in pri notarjih odrediti preiskavo z ozirom na točno izvrševanje pristojbinskega zakona.

Iz sistematične uvrstitve te pravice pod rubriko »Anzeige von Übertretungen« oziroma pod zakonska določila, ki se nanašajo na te ovadbe, kakor tudi iz zveze določil §§ 92 in 93 navedenega poglavja, v katerih je določen način postopanja pri takih kontrolah in v katerih se nalaga dotičnim funkcionarjem, da pazijo na točno izvrševanje zakona in da v slučaju prestopka slučaj takoj ovadijo, proizhaja, da je hotelo sto naredbo uvesti nekako superkontrolo nad dotičnimi organi, ki so poklicani, da pazijo, da se zakon strogo izvršuje. Če je bil torej za uvedbo te kontrole vodilni motiv ta, da se pride pravočasno na sled prestopkom pristojbinskega zakona s strani tretjih oseb, potem velja to načelo — kar se tiče občine in upravljanja občinskega premoženja le v toliko, v kolikor nastopa občina kot javna oblast ali javni urad. Ta določba velja torej, izvzemši seveda posle, pridržane delokrogu dotičnih oblastnij v prvi vrsti glede poslov prenešenega delokroga, torej v poslih, v katerih je občina poklicana in dolžna, da sodeluje pri javni upravi. Manjka torej vsaka zakonita določba za revizijo tistih spisov, ki se nanašajo na posle, v katerih občina kot upraviteljica svojega lastnega premoženja nastopa kot popolnoma samostojni pravni subjekt, ker se v dotičnem poslovanju občine kot korporacije ne more nazirati kaka oblastvena akcija.

Iz tega torej proizhaja, da je stališče c. kr. finančnega ministerstva in nižjih inštancij, da se ima namreč določilo § 97 citiranega zakona prenesti na vse listine in dokumente občine, popolnoma pogrešeno, ker občina ne nastopa vedno kot javni urad ali oblastnija, ampak večkrat kot upraviteljica svojega lastnega privatnega premoženja.

Razven tega se dogaja večkrat, da prehaja občina iz svojega lastnega v prenešeni delokrog in obratno iz prenešenega v svoj lastni avtonomni delokrog, vsled česar se da včasih težko ločiti spise, ki se nanašajo na upravo občinskega premoženja kot takega oziroma na prenešeni delokrog. Ravno radi tega je bilo z raznimi ministrskimi naredbami naloženo, da se ima v slučaju kolkovne revizije prideliti dotičnemu finančnemu organu tudi političnega uradnika v svrhu, da ta v slučaju prepira razsodi, kateri spisi spadajo v prenešeni in kateri v lastni delokrog občine, oziroma kateri spisi se tičejo prostega upravljanja občinskega premoženja. V tem oziru se sklicuje županstvo na soglasne določbe visokega c. kr. upravnega sodišča od 17. septembra 1900 št. 15904, od 18. nov. 1902 št. 1328 in na določbo z dne 9. dec. 1903 št. 2192.

Na to pritožbo je prejelo županstvo od c. kr. upravnega sodišča sledeči odgovor: (prevedeno iz nemščine.)

«C. kr. finančno ministerstvo je z razpisom z dne 23. julija 1910 št. 31130 semkaj naznanilo, da občina glede njene pritožbe nasproti odloku imenovanega ministerstva od 5. novembra 1909, št. 69.855 v zadevi revizije kolkov, vsled naredbe, da se ne zahteva nadaljevanje vprašane revizije, nima več vzroka do pritožbe.»

Iz navedenega sledi torej, da županstva niso dolžna predlagati finančnim organom v kolkovni pregled spisov, ki setičejo lastnega delokroga.

Zdelo se nam je važno to objaviti in županstva opozoriti, ker je bil preje ravno pri izvrševanju omenjene neopravičene zahteve od finančnih organov marsikdo in prav po nedolžnem občutno oškodovan.

Županstvo Dolina pri Trstu.

Opomba uredništva: Hvalevredno je od občine Dolina, da je izvojevala glede kolkovnih revizij nov odlok, na kateri slučaj se bodo odslej lahko sklicevala vsa županstva. Prosimo ponovno, da se nam vse take in enake rešitve in odredbe raznih upravnih oblastev takoj dološljejo, da jih priobčimo.

O oporokah.

(Iz praviških krogov. — Piše A. J.)

Stara stvar je, da nihče ne naredi rad oporoke (poslednje volje ali testamenta), ker ga to takoj spomni na smrt in ljudem, kateri kaj imajo, ta misel ni prijetna. Zato se z oporoko odlaša od dne do dne v trdnem upanju, da se zdravje povrne, a večkrat se zgodi, da do oporoke sploh ne pride, ker bolnika ali smrt prehitijo, ali ni več pri popolni normalni zavesti. Po smrti pa nastanejo prepiri, in kar je glavno: veliki stroški, ki sploh niso potrebni. Zato resno svetujemo; delajte pravočasno oporoke! Oporoka je zlasti potrebna za naše kmečke domove, ker v njej gospodar lahko vsaj deloma razbremeni svojega naslednika s tem, da ne določi previsokih volil. Ako pa ne naredi oporoke, dobi vsak postavni dedič enaki del in posledica je, da prevzame naslednik popolnoma zadolžen dom. Kako se na zadolženem domu gospodarji, to ve vsakdo, kdor pozna naše kmečke razmere. Torej naredite pravočasno oporoke! Dandanes, ko zna skoro vsak pisati, to ni težka stvar in naše civilno pravo pusti vsakemu popolno svobodo, kaj ukrene glede svojega premoženja za slučaj smrti. Razpravi o oporoki bomo pridali tudi vzorce, po katerih naj se posameznik ravna, zlasti pa opozarjamo naša županstva, naj jih porabijo, kadar prosi kdo župana, da mu naredi oporoke.

Kakor rečeno, daje naše civilno pravo popolno svobodo in obdela to poglavje zelo natančno in obširno. Vsak državljani lahko naredi svojo poslednjo voljo ali pismeno, ali ustmeno, pred pričami ali brez prič, pred sodnijo (notarjem) ali brez nje (njega). Za vse oporoke pa zahteva zakon, kar je samo ob sebi umljivo, da so narejene pri popolni zavesti. Oporoka je neveljavna, ako bi se koga k temu prisililo, ali pa bi se ga na goljufiv način pripravilo do tega. Norci ali bebasti osebe sploh ne morejo izreči veljavne oporoke. Veliko norcev pa je, ki so samo včasih nori, drugače pa so pametni. Ako naredi oporoke tak človek v času, ko je pameten, je veljavna, seveda morajo dediči na zahtevo dokazati, da je bila poslednja volja izrečena v času, ko je bil zapustitelj popolnoma pri pameti. V pijanost narejene oporoke so kratkomalo neveljavne. Zakon zahteva tudi, da mora biti narejena resno in s prevdankom, vendar se na te besede ne sme polagati odločilne važnosti, ker je brez dvoma oporoka veljavna, četudi jo kdo naredi v naglici. To so glavni predpogoji za vsako oporoke.

Kdo naredi lahko oporoke? Odgovor je prav kratek: vsak, kdor kaj ima in je že dopolnil 18. leto. Izvzeti so le sodnijsko razglašeni zapravljiveci, dezertjerji in deloma redovniki, ki so naredili obljubo vednega uboštva. Do 14. leta sploh ne more nihče veljavno izreči poslednje volje, po 14. letu dovoli zakon oporoke pred sodnijo ali pred notarjem. Kdor pa je dopolnil 18. leto, ta lahko popolno svobodno razpolaga s svojim premoženjem za slučaj smrti. Dezertjerji ne morejo narediti veljavne oporoke od dneva, ko je dotičnik pobegnil, pa do dneva, ko se sam javi ali pa ga dobijo. Ako je kdo postavljen kot zapravljivec pod sodnijsko kuratelo, sme narediti oporoke samo čez polovico svojega premoženja, druga polovica pa pripade postavnim dedičem. Seveda velja ta omejitev od tistega dne, ko je kuratela sodnijsko sklenjena. Ako torej kdo ve, da ga bodo dali pod kuratelo, lahko naredi svojim dedičem to veselje, da naredi hitro oporoke, in ta oporoke je popolnoma veljavna tudi čez celo premoženje. Torej do dneva, ko je pred sodnijo spoznan zapravljivec, lahko razpolaga čez celo premoženje. To so zakonite omejitve; vsakdo drugi pa lahko popolnoma svobodno razpolaga s svojim premoženjem za slučaj smrti.

Vrste oporok so:

1. Izvensodnijske:

a) Pismena lastnoročna.

Ta način oporoke je zlasti priporočati onemu, ki bi ne videl rad, da bi se pred njegovo smrtjo izvedelo, kdo bo njegov glavni dedič. Svetuje se ta način sploh vsem, ki so zmožni brez prič narediti oporoke. Kdor hoče narediti lastnoročno

pismeno oporoko, naj svojo poslednjo voljo spiše lastnoročno in jo tudi lastnoročno podpiše. Lastnoročna pisava in podpis sta neobhodno potrebna, sicer bi bila oporoka neveljavna. Drugih zahtev postava ne stavi, vendar pa se svetuje, da se postavi datum in kraj oporoke, da ne bi bilo po smrti kakih nepotrebnih kregov ali tožba. Ker imamo sedaj že povsod pisalne stroje, bi se morda hotel kdo postaviti, da zna tudi s strojem pisati in bi napisal s strojem oporoko, zato to odsvetujemo, ker taka oporoka ne bi bila veljava iz enostavnega vzroka, ker ne bi bilo mogoče primerjati pisave. Podpis mora biti na koncu oporoke; kdor bi hotel pozneje še kaj dodati, naj se še enkrat podpiše, saj to ni težko. Podpisano mora biti le ime, ki je edino veljavno pred državno oblastjo; — podpis n. pr. z dostavkom »vaš oče« bi naradil poslednjo voljo neveljavno. Za primer priobčujemo sledeči obrazec:

O p o r o k a.

Za slučaj svoje smrti naredim pri polni zavesti in brez vsakega vplivanja sledečo oporoko:

Za svojega dediča postavim svojega sina Franceta Bogataj, ki prevzame sledeče dolžnosti:

1. On izplača mojima hčerama Ani in Mariji Bogataj po 2000 K.

2. Moja žena ima do svoje smrti pri hiši živeti, postrežbo in kurjavo in vsak mesec 10 K poboliška.

To oporoko sem lastnoročno pisal in podpisal.

Litija, dne 30. februarja 1910.

Miha Bogataj.

(Dalje prih.)

Vprašanja in odgovori.

1. Županstvo občine Sv. Jošt (Lj.)

Vprašanje: — glede okrajnih slug.

Odgovor:

Na Vaše tozadevno vprašanje odgovorimo obširneje v prihodnji številki, obenem ko bomo pojasnili tudi uvedbo okrajnih blagajn z ozirom na današnje razmere. Za danes pripomnimo le, da so okrajne blagajne neka upeljava, ki bi se bila morala že davno odpraviti, o čemer se je že pred več nego 30 leti razpravljalo v dežel-nem zboru Kranjskem. O razmerju okrajnih slug niti politična oblastva niso na jasnem. Po našem mnenju bi županstva prav lahko nastopila proti instituciji okrajnih slug takrat, ko se sklepa o proračunu za okrajno blagajno. To bi bilo pa seveda na drugi strani mogoče le, ako bi se občine zavezale, da bi vse posle opravljale same po svojih organih. Dokler pa se ne uredi pravno razmerje glede občin in okrajnih slug — kajti to razmerje ni urejeno — toliko časa morate pač potrpeti. Mogoče je, da se bo zavzel za končno rešitev deželni odbor.

2. Občinski urad na Bledu.

Vprašanje:

Ali smo upravičeni zahtevati odstotek za ubožni zklad od prostovoljne prodaje posesti, ki se je brez posredovanja občine vršila že 11. nov. p. l.?

Odgovor:

Če se je vršila prodaja dotičnega posestva na prostovoljni javni dražbi, potem smete zahtevati ubožni odstotek brez ozira na to, je li občina sodelovala ali ne in brez ozira na čas prodaje. — Kako je postopati, o tem smo že večkrat pisali. Ponavljamo kratko še enkrat: Občinski odbor naj sklene, da se terja ubožni odstotek, stranka se pismeno obvesti z opazko glede 14dnevne prizivne dobe, in ko postane odlok pravomočen in če stranka noče plačati, se izterja ubožni odstotek s politično rubežnijo. Ako prodajalec ni imel sodnega dovoljenja za javno razprodajo dražbenim potom, se ga lahko naznani c. kr. okr. glavarstvu.

3. Županstvo občine M.

Vprašanje:

Prosim odgovora na sledeče vprašanje:

Ima li žena tu pristojnega N. N., ktera se je poročila pred pol letom z njim v Ameriki brez dovoljenja tukajšnjega županstva, — tu domovinsko pravico ali ne?

Odgovor:

Po domovinskem zakonu ima žena domovinsko pravico ondi, kjer jo ima mož. Okolnost, da se je poročila v Ameriki, ne spremeni na domovinski pravici ničesar, ako je bil sklenjen zakon veljavno po avstrijskih zakonih. —

Opetovano smo že povdarjali, da za ženitev ni treba nikakega dovoljenja županstva in da se ženitovanske zglasnice ne smejo smatrati kot ženitvena dovoljenja. Te zglasnice so le institucija za nekako kontrolo, da proti ženitvi ni nobenega postavnega zadržka, nikakor pa se z njimi ne more braniti ženitve s tem, da bi se jih ne hotelo komu izdati.

4. Županstvo v Kanalu.

Vprašanje:

V zadevi kolkovnih revizij smo prejeli ta-le odlok:

(Prepis.)

C. kr. urad za odmero pristojbin

v Trstu

dne 12. novembra 1910.

Štv. 18898/10.

Slavna občina

Kanal

v roke g. županu A. Križniču.

Na ugovor, vložen naravnost pri c. kr. finančnem ministrstvu d. pr. 28./IV. 1910 glede revizije kolekov odredilo je c. kr. finančno ministerstvo z odlokom od 20. avgusta 1910 št. 40844, da je izvrševati revizijsko pravo v pristojbinskih zadevah pri občini Kanal le glede onih listin in spisov oz. delov istih, kateri se tičejo občine kot javne oblasti bodi v lastnem ali prenešenem delokrogu, da pa revizijo onih listin in spisov oz. delov istih, kateri se tičejo uprave privatnega občinskega imetja nadalje ne zahteva.

Toliko na znanje.

(Podpis nečitljiv.)

V smislu sklepa starešinstva prosimo pojasnila, ali bi bilo umestno vložiti na c. kr. upravno sodišče ugovor proti temu odloku in ali je pričakovati ugodnejšo rešitev?

Odgovor:

Ker dobite glede kolkovnih revizij v današnji številki kar na dveh krajih obširna pojasnila, je treba k Vašemu vprašanju le par opazk. — Ugovor na c. kr. upravno sodišče bi bil na vsak način umesten. Pritožite se lahko vsak čas, ker niste vezani na noben termin radi pomanjkljivosti pravnega pouka v odloku pristojbinskega urada v Trstu. Pritožbe pa ne smete vlagati naravnost, ampak potem omenjenega pristojbinskega urada, odkoder ste dobili prvo rešitev. Dokler ni Vaš priziv rešen, toliko časa ne pripustite nobene revizije uradnih spisov in računov po finančnih organih. — Računov sploh ne!

Vse ostalo dobite v danes priobčenem članku glede pritožbe občine Doline pri Trstu, obenem tudi osnutek pritožbe.

Pritožbo na upravno sodišče pa mora signirati (podpisati) odvetnik.

5. Županstvo trga Šmarje pri Jelšah.

Vprašanje:

Jeli občina kot taka dolžna preskrbeti organistu in mežnarju naturalno stanovanje in vsled kterega zakona, in če tudi v slučaju, da imata oba svojo hišo in posestvo?

Odgovor:

Skrbeti za pomožno cerkveno osebje, torej tudi za stanovanje cerkveniku in organistu, je dolžnost farne občine, torej župljanov, ki tvorijo dotično farno občino (ki so vfarani v dotično faro). — Način vzdrževanja, prispevanje k plači, stanovanju itd. naj se določi potom konkurenčne obravnave z ozirom na zakon z dne 28. aprila 1864 dež. zak. št. 7. za Štajersko.

Občina kot taka ni dolžna skrbeti za organista in cerkvenika. — V koliko pride v poštev okolnost, da imata oba lastni hiši, je tudi to stvar konkurenčne obravnave, da določi, ako jima gre tudi v tem slučaju kak ekvivalent.

6. Županstvo v Pijavgorici.

Vprašanje:

Kako je postopati županstvu proti delomrznim osebam, ki imajo pristojnost sicer v občini, ali na škodo domovne občine dobivajo prehodne podpore od občinskih zastopov, kar se godi posebno v Istri?

Odgovor:

Deloma dobite odgovor na svoje vprašanje v 24. števil. »Občinske Uprave« v odgovoru pod št. 269 na podobno vprašanje.

To vprašanje*) se je obširneje obravnavalo že na poučnem tečaju in bo razprava priobčena v tozadavnem poročilu, katero smo jeli priobčevati v današnji številki in bomo nadaljevali in končali v prihodnji. — Danes v vednost drugim občinam na kratko le to: Predpogoj, da se sme zahtevati vračilo podpore — je, da je bila občina o izdani podpori pravilno obveščena, kot zahteva domovinski zakon. Ako ni bila obveščena, in ako ni bila podpora momentanna in neizogibna, naj se povračilo odkloni. Glede resnične potrebe pa je treba natančno poizvedovati; to store okrajna glavarstva. Zoper ukaze okrajnih glavarstev gre lahko pritožba na deželno vladu. Sicer pa se take osebe lahko pritirajo v domovno občino z odgonom.

7. Županstvo v Pijavgorici.

Vprašanje:

Kako je postopati županstvu v zadevi domovne pravice proti občinam, ki se branijo prevzeti osebe v občinsko zvezo, dasiravno stanujejo te že nad 30 let v dotični občini?

Odgovor:

Nič lažjega kot to. Domovinski zakon iz leta 1896 Vam daje v § 6 zadostno sredstvo, da se znebite takih oseb tudi proti volji dotičnih občin, v katerih prebivajo. — Ako preteče od dneva, ko ste vložili prošnjo za sprejem v občinsko zvezo, šest mesecev, ne da bi bila prošnja rešena, obrnite se takoj na pristojno politično oblastvo onega okraja, pod katerega spada dotična občina. Seveda morajo biti dani vsi predpogoji za dosego domovinstva. Ako je prošnja sicer rešena, toda odklonjena, je treba vložiti pritožbo v neprekoračeni dobi 14 dni; zato je treba paziti, da se ne zamudi rok. Pritožba pa se mora vložiti pri županstvu one občine, ki je prošnjo odklonila.

Tudi če se obrnete na deželni odbor, se ne bo ta nikoli odtegnil posredovanju.

8. F. A. p. o. s. v S n.

Vprašanje:

Imam travnik tik dvorišča svojega sosedu. Ta travnik gnojim s hievskim gnojem vsaka 3 ali 4 leta v jesenskem času in sicer že več let. Na sosedovem dvorišču je vodnjak že kakih 22 let; oddaljen je ta vodnjak od mojega travnika kakih 1 in pol metra. Sosed pravi sedaj, da zaradi pognojenja voda ni dobra za uživanje. Zahteva, da moram gnoj pograbiti s travnika, ako ne, bo zahteval ogled in me tožil. Pripomnim pa, da ta sosed ni še 3 leta tukaj gospodar, ker je to posestvo kupil od prejšnjega sosedu, ki se pa ni nikoli pritoževal, da bi bila voda zaradi tega nevarna, akoravno sem gnojl travnik tudi že popred. — Travniki sem pognojl sedaj 21. m. m. in že naslednji dan 22. m. m. ni bila voda dobra. — Kaj mi je storiti? Ali moram res gnoj doli pograbiti, ali naj pustim, da pride sodnijski ogled?

Odgovor:

Ker je med tem zemlja zmrznila in celo zapadel precej debel sneg, ste po našem mnenju za enkrat rešeni nadaljnih skrbi. — Predno bi bil mogoč kak komisijski ogled, se bo pa gnoj že razkrojil. No, pa šalo na stran! — Mogoče je, da vpliva gnoj na kakovost vode, mogoče tudi ne. Ampak kdo bo to konstatiral drugi, kot kemična preiskava.

Saj je mogoče, da je voda sploh slaba, ker se nahaja vodnjak — kakor pravite na dvorišču, od koder tudi od drugod lahko prihaja vanj nesnaga.

Sicer pa menimo, da prav z mirno vestjo pričakujete komisije. Nastane pa vprašanje, kakšne komisije? Ker se v tem slučaju pač ne gre za kakšno motenje posesti, torej ne za dejanje, ki bi spadalo v kompetenco sodišča, potem je sodna komisija izključena.

V Vašem slučaju se gre izključno za zdravstveno-policijske odredbe, torej bi se izvršila komisija le od strani županstva, kateri bi se pritegnil kak zdravstveni organ oziroma kak organ c. kr. kmetijske družbe, ki naj bi izjavil, v koliko je mogoče onesaženje vode v vodnjaku z ozirom na razdaljo in globočino vodnjaka. — Ali zgradba vodnjaka v obče odgovarja zdravstvenim predpisom?

9. Županstvo Part. (Št.)

Vprašanje:

Blagovolite pojasniti podatke, po katerih zakonitih določilih so dolžna županstva v uradnih zadevah se medsebojno podpirati?

Slučaj: V tukajšni občini je umrla M. B., ki ni zapustila tukaj nikogar, od katerega bi se moglo poizvedeti potrebno za izpolnitev smrtoznice, katero zahteva c. kr. sodišče. Rodbina umrle stanuje v sosedni občini. Zato se je obrnilo tukajšno županstvo s prošnjo na županstvo sosedne občine, naj od imenovane rodbine poizve in semkaj naznani za izpolnitev smrtoznice potrebne podatke. Na to prošnjo došel je s podpisom tajnika sosedne občine dobesedno tale odgovor: »Vračujoč s pripombo, da tukajšna občina nima časa na razpolago, da bi občino Partinje zadevajoče (!) vprašanja reševala kakor ona to želi, naj poizveduje sama, kar njo zadeva, ali pa naj se navedejo določila, po katerih je tukajšna občina primorana navedeni zahtevi ugoditi.«

Prosim, da se blagovolijo vposlati od tajništva sosedne občine zahtevani podatki, da morem izpolniti prvič uradno dolžnost, drugič pa da morem mirnim potom s postavnimi dokazi zavriniti robatost tajnika sosedne občine. —

Odgovor:

Zakonitim potom sosedne občine sicer ne morete prisiliti, da bi Vam izvršila dotično delo. Zakonodaja pač ni mogla misliti, da se bo moraló sourade siliti k medsebojnemu podpiranju. Tudi mi ne moremo pojmiti, da

je nasprotovanje v tem oziru sploh mogoče, ker to je že nekako mednarodno pravo, da gredo uradi celega kulturnega sveta medsebojno drug drugemu na roke.

Kam pa bi prišli, če bi povsod tako ravnali kot Vaša sosedna občina! Po našem mnenju bi kazalo, da se obrnete na deželni odbor s prošnjo, da ukaže dotični občini, naj takoj reši Vašo stvar. To deželni odbor lahko odredi, lahko pa se obrnete tudi na okrajno glavarstvo, ker se v tem oziru kompetenca ne da jasno določiti. Sosedni občini pa lahko vrnete ljubeznivost na ta način, da ji sporočite, da se tudi Vaša občina ne čuti v bodoče obvezane, storiti ji kako uslugo.

Če ne morete drugače, vrnite sodišču spis z opazko, da more dati podatke le sosedna občina, na katero naj se obrne samo in obrazložite celo stvar.

Gospodarstvo.

Petnajst-letnica „Ljudske posojilnice“ v Ljubljani. Dne 31. decembra 1910 je preteklo 15 let odkar se je ustanovila v Ljubljani »Ljudska posojilnica«, ki se je v tej kratki dobi navzlic raznim intrigam razvila v enega izmed najmočnejših, najbolj varnih slovenskih denarnih zavodov. Ker ima tudi mnogo županstev naložen občinski denar v »Ljudski posojilnici«, smatramo kot svojo dolžnost — povdarjati na tem mestu, da so vse vloge v tej posojilnici, ki ima uradne prostore v lastni, krasni palači za frančiškansko cerkvi v Ljubljani nasproti hotela »Union«, a b s o l u t n o v a r n e. Vsako nasprotno klevetanje od ktere-koli strani, izvirajoče le iz zavisti in škodoželjnosti, je čisto navadna laž. Naj navedemo nekaj števil, ki dokazujejo popolno varnost vlog. Stanje hranilnih vlog 31. dec. 1910 je nad 21 milijonov kron, lastna glavica okrog 600 tisoč kron. Iz te glavnice, ki tvori izvzemši deležne vloge in penzijski zaklad, bi se v slučaju potrebe pokrile morebitne zgube. Tak slučaj pa se še ni pripetil, odkar obstoji »Ljudska posojilnica«. Nadaljni dokaz za popolno varnost je tudi to, da je imela »Ljudska posojilnica« l. 1909 celih 89.319 K 12 h čistega dobička. Za l. 1910 bilanca še ni gotova, a uspeh ne bo manjši kot preteklo leto.

Za sadjarje! Deželni odbor ima v zalogi 50 samostrelnic za voluharje (voluhark), ki jih je prevzel od puškarja Fr. Sevčika v Ljubljani.

Da bi se pokončevanje tako škodljivega voluharja vršilo tem vspešneje, je sklenil deželni odbor r a z p o s o j a t i te samostrelnice revnejšim sadjarjem, ki imajo opraviti z voluharji.

Kdor torej želi samostrelnico voluharko, naj se obrne pismeno na deželni odbor in priprava se mu bo doposlala po pošti. Vsakdo jo bo smel obdržati brezplačno eno leto. Po preteku te dobe jo bode moral vrniti nepokvarjeno deželnemu odboru. Ako jo bo hotel pa obdržati, bo plačal zanjo polovico kupne cene v znesku 3 K 30 h.

Naboje (patrone) za voluharko si bode moral vsakdo preskrbeti seveda sam. V zalogi jih ima vedno puškar Fr. Sevčik v Ljubljani, Židovska ulica in stane vsak komad 8 h.

Navodilo za pokončevanje voluharjev in za rabo voluhark se pridene vsaki voluharki.

Da se naši sadjarji obvarujejo vsake nezgode ali sitnosti, jih opozarjamo, 1. da naj se ravnajo pri uporabi voluharke strogo po priloženem navodilu, 2. da oblastva smatrajo to pripravo za strelno orožje, ki se ne sme rabiti brez orožnega lista.

Vestnik Rafaelove družbe. Ameriško družbino glasilo »Ave Maria« poroča:

Izseljeniška oblast je vedno strožja pri svojem poslovanju. Tisoči so zavrtnjeni vsak teden nazaj v Evropo. Priznati se mora, da je veliko najnovejših odredb potrebnih in koristnih. Tako n. pr. mora vsakdo z veseljem pozdraviti naredbo, po kateri se mora izseljenca natanko izprašati o položaju njegove družine, katero je pustil doma, kako je poskrbel za njo za čas svoje odsotnosti. Jako pametne so tudi naredbe glede mladoletnih izseljencev. Znano je, da se taki navadno moralno popolnoma izgube. Stariši so od doma, drugi se pa le redko dovolj brigajo za nje. Tako jim je Amerika le v moralni propad. Naj bi raje doma ostali in bili poštenejši možje, kakor bodo tu le propalice.

Delavske razmere so vedno bolj neugodne. Na vseh koncih in krajih štrajki in brezdolje. Rojaki, nikar ne hitite sem v Ameriko! Primate se doma svojih kmetij. Draginja je velika tudi tu. Zaslужki so slabi in mali.

Temu glasu iz Amerike se pridružimo tudi mi. — Županstva! Poučujte ljudi, da je boljše živeti doma nekoliko slabeje, kot pa v Ameriki — s t r a d a t i!

Razne vesti.

Kako dolgo naj se hranijo potrjeni računi? Mnogokrat se zgodi, da se zahteva plačilo po dvakrat že plačanih in potrjenih terjatev. Vzrok temu je, da je bil vpis napačen ali pa se je pozabilo izbrisati dolg v knjigi. Ako v takem slučaju nimaš v roki pobotnice, se ti zgodi, da boš moral še enkrat plačati. Vsled tega nastane vprašanje, kako dolgo je treba shranjevati pobotnice in potrjene račune. Na to vprašanje pojasnimo: Račune od trgovcev, ki morajo po postavi voditi trgovske knjige, je treba shranjevati 10 let, ker morajo toliko časa tudi trgovci shranjevati svoje knjige. Sicer tudi po 10 letih trgovčeva terjatev še ne ugasne, vendar je težko verjetno, da bi kak trgovec po 10 letih še terjal. Za vse druge račune, tudi za poštne oddajalnice, je postavna doba zastaranja 30 let. Davčne terjatve pa zastarajo v 6. letih.

G. n.